

Capitolul I. Generalități privind executarea silită – fază a procesului civil

Secțiunea 1. Executarea silită – etapă a eficacității procesului civil

1. Satisfacerea efectivă și concretă, într-un termen optim și previzibil a drepturilor și intereselor civile reprezintă dezideratul oricărui justițiabil aflat în posesia unui titlu executoriu, fie că el este constituit dintr-o hotărâre judecătorească, fie dintr-un alt înscris având un asemenea caracter. Din această perspectivă, sistemul judiciar este privit ca un serviciu public chemat să acționeze la cererea persoanei interesate, nu numai pentru a statua asupra conținutului unui raport juridic civil și a sancționa formal neexecutarea culpabilă a obligațiilor aflate în conținutul acestuia, ci și pentru a contribui, prin mijlocirea celor însărcinați de lege cu atribuții exprese, la realizarea efectivă și concretă a finalității urmărite de cel ale cărui drepturi au fost nesocotite.

În acest tablou, ce reliefează imaginea așteptărilor pe care justițiabilii le au de la sistemul judiciar, în ceea ce privește conflictele de natură civilă ivite între subiectele de drept civil, executarea silită joacă desigur un rol determinant, câtă vreme, reprezintă procedura special edictată pentru a înfrânge rezistența debitorului recalcitrant^[1]. Existența ei își găsește justificarea tocmai în realitatea obiectivă, percepută în mod cotidian, și care ne demonstrează în mod constant că simpla recunoaștere a dreptului creditorului, ori simpla obligare a debitorului, printr-o hotărâre judecătorească, la a restabili situația anterioară dreptului încălcat, nu este, adevărat, suficientă. În considerarea forței sale executorii, hotărârea judecătorească, este cea care permite creditorului să recurgă la procedura de executare silită iar efectivitatea drepturilor, în astfel de situații, se concretizează prin utilizarea acestei proceduri^[2]. Altfel spus, prin intermediul procedurii executării silite, recunoașterea dreptului subiectiv civil, realizată anterior în mod abstract de

---

^[1] I. Stoenescu, A. Hilsenrad, S. Zilberstein, *Tratat teoretic și practic de procedură a executării silite*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1966, p. 22.

^[2] A se vedea G. Couchez, D. Lebeau, *Voies d'exécution*, 11e éd., Sirey, 2013, p. 1.

către instanța judecătorească în cuprinsul dispozitivului hotărârii pronunțate, prinde conturul concretului, al efectivității.

Din perspectivă istorică, documentele păstrate din antichitate relevă faptul că romanii au fost cei care au pus în practică, încă de timpuriu, *procedura executării silită*^[1]. În dreptul roman^[2], executarea silită avea caracter penal și cu totul extrajudiciar, fiind cunoscută ca *legis actiones*, creditorul având dreptul de a-l ucide sau vinde pe debitor, iar dacă erau mai mulți creditori, aceștia împărțeau între ei corpul debitorului, iar patrimoniul acestuia era confiscat și împărțit^[3]. Ulterior, odată cu apariția *Legii celor XII table*, executarea silită a început să își piardă caracterul pur penal, urmărindu-se mai întâi patrimoniul debitorului pentru recuperarea datoriei, pentru ca mai apoi, prin apariția *Legii Potelia Papira*, să fie suprimate drepturile creditorului asupra persoanei debitorului^[4]. Un pas important în procedura de executare silită l-a constituit *distractio bonorum*, sistem în care, deși era sechestrată întreaga avere a debitorului, nu se mai vindea tot, ci doar bunurile care erau necesare până la acoperirea creanței, procedura fiind îndeplinită de un *curator bonis distrahendis*, care era un organ public de executare asemănător executorului judecătorec din zilele noastre. Importanța acestei transformări a constat în aceea că executarea silită și-a pierdut caracterul extrajudiciar de afacere privată, devenind o activitate îndeplinită de un organ al statului^[5].

În dreptul românesc, izvoarele executării silită sunt relativ necunoscute, procedura de executare silită fiind stabilită după regulile cuprinse în *Basilicale*^[6].

Anterior adoptării primului Cod de procedură civilă, erau în vigoare dispozițiile Legii nr. 1124 din 1 septembrie 1864, privind constrângerea corporală, care cuprindea dispoziții relative

[1] A se vedea I. Gârbuleț, *Organizarea și exercitarea profesiei de executor judecătorec*, Ed. Hamangiu, București 2007, p. 4-11.

[2] Pe larg despre evoluția executării silită în dreptul roman, a se vedea și VI. Hanga, *Iustinianii Institutiones – Instituțiile lui Iustinian*, Ed. Lumina Lex, București 2005; A.M. Ungureanu, *Contestația la executare în procesul civil (conform noului Cod de procedură civilă)*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 13-20.

[3] A se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat teoretic și practic de executare silită*, vol. I și II, Ed. Universul Juridic, București 2013, p. 17.

[4] A se vedea V. Cădere, *Tratat de procedură civilă*, Tipografiile Unite SA, București 1935, ed. a 2-a, 1935, p. 469.

[5] A se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, op. cit., vol. I, p. 17.

[6] A se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Drept procesual civil, Executarea silită I*, vol. I, Ed. Lumina Lex, București 1996, p. 21.

la constrângerea corporală în materie comercială (Capitolul II al legii), dispoziții relative la constrângerea corporală în materii civile (Capitolul III), precum și procedura constrângerii corporale în materii civile și comerciale (Capitolul IV)^[1].

În cuprinsul Codului de procedură civilă adoptat în Principatele Unite Române în anul 1865, executarea silită a fost reglementată după modelul legislației procesuale genoveze, executarea silită purtând asupra bunurilor debitorului și putând fi declanșată numai în baza unui act public investit cu formula executorie prevăzută de lege^[2].

Codul de procedură civilă adoptat în anul 1865 a suferit multiple modificări și reformări, în raport de evoluția societății și a științei dreptului, fiind aplicabil chiar și în prezent pentru toate procesele ori executările silite începute anterior^[3] datei de 15 februarie 2013 când a intrat în vigoare noul Cod de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 134/2010.

2. Noul Cod de procedură civilă rezervă executării silite o parte însemnată din prevederile sale, respectiv Cartea a V-a, intitulată Despre executarea silită (art. 622 – art. 913).

În lumina principiilor ce se degajă din conținutul acestor reglementări moderne, executarea silită se poate declanșa numai în temeiul unui titlu executoriu, este îndreptată împotriva bunurilor debitorului, iar nu a persoanei acestuia și se realizează prin mijlocirea unui executor judecătoresc care, deși exercită o profesiune liberală, îndeplinește un serviciu de interes public emițând acte de autoritate publică. *Scopul procedurii de executare silită este*

---

^[1] A se vedea A.M. Ungureanu, op. cit., p. 21. La acea epocă, prin art. 78 din Legea nr. 112/1864, fuseseră abrogate toate prevederile legale referitoare la „*executarea personală, prin ocuparea locuinței debitorului*”.

^[2] Totuși, art. 380 din forma inițială a Codului de procedură civilă anterior, cuprindea o dispoziție privitoare la posibilitatea recurgerii la constrângerea corporală a debitorului în scopul realizării dreptului, legea constrângerii corporale prevăzând organizarea în fiecare capitală de județ a unor penitenciare pentru arestul debitorilor, care nu au mai fost înființate din rațiuni financiare, astfel că Legea nr. 1124 din 12 septembrie 1864 a căzut ulterior în desuetudine, iar în anul 1900, fostul art. 380 C. proc. civ. a fost abrogat (a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, op. cit., p. 33).

^[3] Conform art. 3 alin. (2) din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, „procesele începute prin cereri depuse, în condițiile legii, la poștă, unități militare sau locuri de dețineri înainte de data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă rămân supuse legii vechi, chiar dacă sunt înregistrate la instanță după această dată”.

definit de art. 622 alin. (3) C. proc. civ. ca fiind la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu, achitarea dobânzilor, penalităților sau a altor sume acordate potrivit legii prin titlu, precum și a cheltuielilor de executare, prin exercitarea unui rol activ de către executorul judecătoresc, în virtutea celerității și efectivității ce trebuie să caracterizeze întreaga procedură, dar sub spectrul principiului legalității actelor de executare îndeplinite.

Executarea silită reprezintă așadar acea procedură, preponderant administrativă, dar care capătă uneori valențe jurisdicționale prin intervenția instanței de executare cu rol de a cenzura legalitatea actelor de executare întreprinse, prin intermediul căreia se realizează satisfacerea efectivă, a dreptului subiectiv recunoscut creditorului prin titlul executoriu. Ea este cea care, până la urmă, valorizează pe deplin diferența esențială dintre norma juridică și celelalte norme de conduită socială, evidențiind trăsătura determinantă a celei dintâi: posibilitatea constrângerii celui care o încalcă prin apelarea la forța de constrângere a statului. Importanța executării silite a fost evocată și de către doctrina franceză^[1] care, constatând influențele jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, prin condamnările dispuse împotriva statului francez, a remarcat că dreptul execuțional francez a sporit în mod considerabil protecția intereselor creditorului, până la a-i recunoaște acestuia un veritabil drept la executare.

Dintr-o perspectivă structurală, executarea silită^[2] constituie în cele mai multe cazuri, ultima fază a procesului civil și în același

---

^[1] A se vedea, în acest sens, *N. Fricero*, *Procédures civiles d'exécution. Voies d'exécution. Procédures de distribution*, 3e éd., Ed. Gualino, Paris, 2013.

^[2] Executarea silită a constituit obiectul unor ample studii teoretice, iar dintr-o lucrare de referință, mai adesea citate în literatura de specialitate amintim: *D. Negulescu*, *Execuțiunea silită*, vol. I, *Principii generale*, Tipografia Gutenberg, București 1910; *E. Herovanu*, *Teoria execuțiunii silite*, Ed. Cioflec București, 1942; *A. Hilsenrad*, *Procesul civil în R.P.R.*, Ed. Științifică, București 1957; *Gr. Porumb*, *Teoria generală a executării silite și unele proceduri speciale*, Ed. Științifică, București, 1964; *I. Stoenescu*, *A. Hilsenrad*, *S. Zilberstein*, *Tratat teoretic și practic de procedură a executării silite*, Ed. Academiei, București 1966; *S. Zilberstein*, *V.M. Ciobanu*, *Drept procesual civil, Executarea silită*, vol. I și II, Ed. Lumina Lex, București 1996; *S. Zilberstein*, *V.M. Ciobanu*, *Tratat de executare silită*, Ed. Lumina Lex, București, 2001; *I. Deleanu*, *Tratat de procedură civilă*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, vol. I și II; *D.A.P. Florescu*, *P. Coman*, *Th. Mrejeru*, *M. Safta*, *G. Bălașa*, *Executarea silită. Reglementare, Doctrină, Jurisprudență*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2007; *G. Răducan*, *Dreptul executării silite*, Ed. Hamangiu,

timp una din formele de manifestare a acțiunii civile^[1]. Ea nu reprezintă o instituție diferită de acțiunea civilă, ci ea apare ca o fază succesivă a procesului civil pentru obținerea realizării hotărârii definitive^[2]. Altfel spus, procedura executării silite reprezintă un ansamblu de operațiuni procedurale, o succesiune de acte de procedură, efectuate într-o anumită ordine impusă de lege, de către organul de executare silită, în vederea atingerii finalității urmărite de creditor, dar și de stat: executarea în mod prompt și efectiv a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii în vederea realizării dreptului recunoscut prin titlul executoriu creditorului, achitarea dobânzilor, penalităților sau a altor sume acordate potrivit legii prin titlu, precum și a cheltuielilor de executare [art. 622 alin. (3) coroborat cu art. 626 C. proc. civ.]. Dacă cererea de executare silită reprezintă un mod de manifestare și de obiectivare a acțiunii civile, procedura executării silite se constituie într-un ansamblu de acte de procedură care tind a-i asigura finalitatea urmărită.

3. Totuși, doctrina franceză a subliniat că, deși executarea silită contribuie la asigurarea realizării concrete a drepturilor, trebuie observat că ea nu permite întotdeauna celor interesați să obțină satisfacția la care se puteau aștepta, în raport de conținutul drepturilor lor subiective. Așa fiind, singura modalitate de executare, veritabil mulțumitoare pentru creditor și care îi satisface așteptările legitime, este *executarea în natură*, mod de executare care corespunde exact cu obiectul obligației corelative dreptului subiectiv. Or, nu în toate cazurile, modalitățile legale de executare silită sunt în măsură să atingă o astfel de finalitate (executarea în natură)^[3].

Nu mai reprezintă astăzi o noutate pentru profesioniștii dreptului împrejurarea că procesul civil parcurge, de regulă, două faze:

– faza de judecată (*cognitio*), prin esența ei jurisdicțională, în care are loc recunoașterea judiciară a dreptului afirmat, recunoaștere înglobată în hotărârea judecătorească ce constituie titlul executoriu și

---

București, 2009; I. Leș, Legislația executării silite, Comentariu pe articole, Ed. C.H. Beck, București, 2007; E. Oprina, Executarea silită în procesul civil, ed. a 4-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2011; E. Oprina, I. Gârbuleț, op. cit., vol. I și II.

^[1] A se vedea, în acest sens, I. Leș, Tratat de drept procesual civil, ed. a 5-a, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p. 1041.

^[2] Gr. Porumb, op. cit., p. 22.

^[3] G. Couchez, D. Lebeau, op. cit., p. 2.

– faza de executare silită (*executio*), preponderent administrativă, în cadrul căreia, în temeiul titlului executoriu obținut, dreptul recunoscut anterior este realizat efectiv și concret în beneficiul creditorului.

Problema *naturii juridice a executării silite* nu reprezintă o controversă de dată recentă, fiind amplu dezbătută atât de doctrina franceză veche, cât și de literatura română antebelică^[1].

Într-o epocă anterioară, la începutul secolului trecut, natura juridică a procedurii de executare silită a constituit subiect de dispute doctrinare^[2] și jurisprudențiale^[3]. Se aprecia, bunăoară că ori de câte ori judecătorii intervin pentru dezlegarea unui litigiu sau pentru constatarea unui drept, activitatea lor decurgea din „puterea de a judeca”, din *jurisdictio*. Dimpotrivă, atunci când ei realizau ori controlau actele de execuțiune silită, actele lor țineau de „puterea lor de a ordona”, adică de *imperium*.

În stadiul actual de dezvoltare a dreptului procesual civil, opinia covârșitor majoritară îmbrățișează ideea potrivit căreia executarea silită prezintă o natură juridică mixtă, preponderent administrativă, dar, în același timp, și jurisdicțională^[4]. S-a subliniat în literatură că latura administrativă a executării silite a dobândit, în ultimii ani, o pondere mai însemnată și în cadrul executării silite reglementată de Codul de procedură civilă, aiudoma procedurii de executare silită a creanțelor fiscale, reglementată de Codul de procedură fiscală^[5]. Dacă activitatea executorului judecătoresc este cea care conferă caracter administrativ procedurii de executare silită, *contestația la executarea silită* este instrumentul procedural care declanșează *controlul judecătoresc al actelor îndeplinite de către organul de executare* și totodată, alături de alte instituții procedurale, imprimă fazei

[1] Pentru amănunte, a se vedea, de exemplu, V. Cădere, *Tratat de procedură civilă*, Ed. Național, București, 1928.

[2] Pentru o expunere în detaliu a principalelor argumente în favoarea teoriilor referitoare la natura juridică a executării silite din prima jumătate a secolului al XIX-lea, a se vedea E. Herovanu, op. cit., p.7 și urm.

[3] Au existat hotărâri judecătorești prin care s-a considerat că urmărirea silită nu este un proces, nu este o judecată (de exemplu, Tribunalul Ilfov, s. civ. nr. 307/1921, în P.R., 1923, p. 47).

[4] A se vedea I. Leș, *Legislația (...)*, p. 2-12, C.T. Teleacă, *Natura juridică a executării silite în dreptul comun*, R.R.E.S. nr. 2/2010, p. 44-49; I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat de procedură civilă. Noul Cod de procedură civilă*, vol. III, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 16-17, E. Oprina, *I. Gârbuleț*, op. cit., vol. I, p. 23.

[5] I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, Ed. Servo Sat, Arad, 2004, vol. II, p. 428.

de executare silită și un caracter adiacent jurisdicțional. Despre executarea silită și natura sa juridică, un reputat autor a subliniat într-o formă sugestivă că „latura administrativă precumpănește fără însă ca această latură să se manifeste în exclusivitate”^[1]. Remarca este justificată atâta vreme cât o serie de dispoziții procedurale prevăd atribuții exclusive în sarcina instanței de judecată în cursul executării silite, dintre care ar putea fi amintite: competența exclusivă de a încuviința executarea silită a unui titlu executoriu, competența exclusivă de a soluționa contestațiile la executare formulate de părțile sau terții interesați ori vătămați prin executare etc.

4. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a avut o contribuție esențială în revitalizarea, pe plan european și național, a importanței executării silite, consacrand în mai multe hotărâri principiul conform căruia executarea silită a unei hotărâri judecătorești trebuie considerată ca făcând parte integrantă din *noțiunea de „proces”* în sensul art. 6 alin. (1) din Convenția europeană asupra drepturilor omului și libertăților fundamentale^[2]. Importanța executării silite a fost recunoscută, în mod constant în ultimii ani, de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg, în special sub aspectul *dreptului la un tribunal*^[3], garantat de art. 6 parag. 1 din Convenție, dar și sub aspectul dreptului la respectarea vieții private consacrat de art. 8 din Convenție^[4]. Curtea a subliniat în jurisprudența sa că „dreptul la un tribunal ar fi iluzoriu dacă ordinea juridică internă a unui stat contractant ar permite ca o hotărâre judecătorească definitivă și obligatorie să rămână inoperantă în detrimentul uneia dintre părți”^[5]. Altfel spus, Curtea a statuat că prevederile art. 6 parag. 1 din Convenție vizează și executarea hotărârilor, această fază fiind considerată parte integrantă din

[1] I. Deleanu, *Tratat (...)*, 2004, p. 517.

[2] Cu titlu exemplificativ, a se vedea cauza *Ioachimescu și Ion împotriva României* (M. Of. nr. 574 din 22 august 2007).

[3] A se vedea cauza *Ruianu contra României*, Hotărârea CEDO din 17 martie 2003 (M. Of. nr. 1139 din 2 decembrie 2004).

[4] A se vedea cauza *Ignaccolo-Zenide contra României*, Hotărârea CEDO din 11 ianuarie 2000 (M. Of. nr. 6 din 8 ianuarie 2001).

[5] A se vedea Hotărârea din 26 mai 2005 în cauza *Costin contra României* (M. Of. nr. 367 din 27 aprilie 2006); Hotărârea din 28 iunie 2005, în cauza *Virgil Ionescu contra României* (M. Of. nr. 396 din 8 mai 2006).

„proces”^[1]. Doctrina^[2] a evidențiat în repetate rânduri aprecierile Curții care a subliniat^[3], că dreptul de acces la justiție ar fi iluzoriu și lipsit de eficiență practică dacă ordinea juridică internă a statului, care respectă preeminența dreptului, ar permite ca o hotărâre judecătorească sau un alt înscris ce constituie titlu executoriu, să rămână neexecutată în detrimentul unei părți. Statul, în calitate de depozitar al forței publice, este chemat să manifeste un comportament vigilent și să-l asiste pe creditor în executarea hotărârii care îi este favorabilă. În același sens, literatura juridică europeană a ajuns să afirme că dreptul executării silite a devenit, în principal pentru dreptul european și apoi în dreptul constituțional, a treia mare garanție a unui *proces echitabil*^[4]. Se constată, așadar, o abandonare a tradiției legicentriste, orientată cu prioritate înspre importanța fazei de judecată a unui proces, conform căreia, odată cu pronunțarea hotărârii, instanța și părțile își desăvârșesc scopul, în sensul că reclamantul își dobândește sau consolidează, după caz, dreptul afirmat ori interesul nesocotit, contestat sau încălcat, în timp ce instanța de judecată își încheie misiunea rostind dreptul^[5].

5. Literatura de specialitate^[6] subliniază importanța celor două însușiri ale hotărârii judecătorești, privită ca un act formal de judecată, un exercițiu formal de judecată pentru instanță: eficacitatea și efectivitatea acesteia, două noțiuni distincte cu conținut diferit.

[1] A se vedea Hotărârea din 18 noiembrie 2004, în cauza *Zazanis contra Greciei*; Hotărârea din cauza *Ruianu contra României* din 17 martie 2003;

[2] C. Bârsan, Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole, vol. I – *Drepturi și libertăți*, Ed. All Beck, București 2005, p. 477; M. Selegean, *Dreptul la un proces echitabil*. Articolul 6 din Convenția europeană a drepturilor omului, Manual I.N.M. București.

[3] De exemplu, a se vedea cauza *Hornsby împotriva Greciei*, Hotărârea din 19 martie 1997, www.echr.coe.int, cauza *Ruianu împotriva României*, Hotărârea din 17 iunie 2003 (M. Of. nr. 1193 din 2 decembrie 2004).

[4] A se vedea S. Guinchard, F. Ferrand, C. Delicostopulos, *Droit procesuel. Droit commun et droit compare du procès équitable*, 4e ed., Dalloz, Paris 2007, p. 919.

[5] A se vedea I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, op. cit., vol. III, p. 23. Aceiași autori subliniază, într-o formulare remarcabilă, reliefând viziunea acestei tradiții legicentriste, că prin pronunțarea hotărârii definitive, „principalii participanți la judecată își încheie travaliul jurisdicțional”, iar judecătorul care a rostit dreptul este absolvit de obligația realizării lui, care îi este chiar interzisă sub sancțiunea excesului de putere (*ibidem*).

[6] *Ibidem*.

Eficacitatea hotărârii judecătorești și, pe cale de consecință, a procesului civil, se apreciază exclusiv formal și juridic din perspectivă abstractă: dreptul a fost rostit și litigiul a fost tranșat, ceea ce constituie obiectul funcției jurisdicționale^[1]. Ecuția eficacității hotărârii și a procesului civil implică cu necesitate și factorul timp, aspect subliniat în repetate rânduri de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului care a afirmat că justiția trebuie administrată fără întârzieri de natură a-i compromite eficacitatea și credibilitatea^[2], statul fiind responsabil pentru activitatea ansamblului serviciilor sale, nu numai pentru aceea a organelor judiciare.

Efectivitatea hotărârii judecătorești și prin urmare a procesului civil se exprimă prin acte concrete și reale, prin opoziție cu ceea ce apare a fi doar virtual sau formal, ea fiind expresia rezultatului obținut efectiv prin hotărârea de condamnare. Plecând de la realitatea de netăgăduit, că partea nu apelează la serviciul justiției pentru a obține doar o hotărâre judecătorească care, din perspectiva sa, ar putea reprezenta cel mult o „coală de hârtie”^[3], rodul unei satisfacții exclusiv morale, ci pentru a obține realizarea efectivă a palpabilă a dreptului său, *executarea hotărârii sau posibilitatea executării acesteia* este cea care confirmă efectivitatea judecătorești^[4].

Am putea afirma că, în măsura în care faza judecătorești asigură finalitatea abstractă a procesului civil, atunci executarea silită are menirea de a asigura finalitatea concretă, ostensibilă a acestuia.

Chiar dacă executarea silită reprezintă o procedură preponderent administrativă, derulându-se fără intervenția unei autorități judiciare, totuși, o astfel de intervenție este uneori necesară. *Instanța de executare*, așa cum definește Codul de procedură civilă instanța cu atribuții în procedura de executare silită, este implicată de legiuitor chiar de la începutul procedurii, prin încuviințarea executării silite pe care o dispune la cererea organului de executare, fiind ulterior investită cu atribuții de a rezolva orice incidente ivite în cursul executării silite, care exced atribuțiilor executorului judecătorec sau ale altui organ de executare competente. Cea mai

[1] A se vedea *D. D’Ambra*, L’objet de la fonction juridictionnelle: dire le droit et trancher les litiges, în *L.G.D.J.*, 1994, *passim*.

[2] A se vedea CEDO, cauza *Katte Klitsche de la Grange contra Italiei*, cererea nr. 293-B, hotărârea din 27 octombrie 1995, *apud C. Bârsan*, op. cit., vol. I, p. 533.

[3] Sublinierea autorilor este extrem de elocventă, a se vedea *I. Deleanu*, *V. Mitea*, *S. Deleanu*, op. cit., vol. III, p. 23.

[4] A se vedea *D. D’Ambra*, *F. Benoît-Rohmer*, *C. Grewe* (coord.), *Procédures et effectivités des droits*, Bruylant, 2003, *passim*.

complexă și frecventă formă de implicare a instanței de executare în procedura de executare silită constă în rezolvarea *conestațiilor la executare*, formă prin care procedura de executare devine esențialmente judiciară^[1].

Secțiunea a 2-a. Funcția contestației la executare în cadrul executării silite

6. Doctrina recentă^[2] a remarcat deja o schimbare de concepție propusă de noul Cod civil, în ce privește *natura juridică a dreptului de a cere executarea silită*, subliniind că, pentru prima dată în peisajul legislativ românesc, există o normă juridică, cuprinsă în art. 2500 din noul Cod civil^[3] care definește *dreptul la acțiune* ca fiind dreptul de a constrânge o persoană, cu ajutorul forței publice, să execute o anumită prestație, să respecte o anumită situație juridică sau să suporte orice altă sancțiune civilă, după caz.

Analiza comparativă a celor două componente ale dreptului la acțiune, privit ca drept potestativ^[4], relevă deosebirea dintre dreptul material la acțiune care presupune dreptul de a obține, prin constrângere, condamnarea pârâtului, și dreptul de a obține executarea silită, care presupune dreptul de a obține, tot prin constrângere, îndeplinirea obligației cuprinse în titlul executoriu și totodată satisfacerea efectivă și concretă a dreptului subiectiv anterior recunoscut.

Evidențiind corelația dintre cele două drepturi la acțiune, ca fiind o relație de tipul mijloc-scop, doctrina a subliniat pe bună dreptate că dreptul de a obține executarea silită reprezintă garanția realizării dreptului material la acțiune, astfel că, fără existența dreptului de a cere și a obține executarea silită, existența dreptului material la acțiune ar fi pur formală și fără eficiență^[5].

^[1] A se vedea I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, op. cit., vol. III, p. 343.

^[2] A se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, op. cit., vol. I, p. 46.

^[3] Noul Cod civil a fost adoptat prin Legea nr. 287/2009 (M. Of. nr. 511 din 24 iulie 2009), fiind ulterior republicat în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011, ca urmare a modificărilor substanțiale aduse prin legea de punere în aplicare – Legea nr. 71/2011 (M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011).

^[4] Caracterul potestativ al dreptului la acțiune în sens material și al dreptului de a obține executarea silită, se explică prin aceea că cele două drepturi există iar dacă sunt exercitate, nu poate fi împiedicată nici executarea silită și nici pronunțarea hotărârii de condamnare (a se vedea M. Nicolae, Prescripția extinctivă, Ed. Rosetti, București 2004, p. 184).

^[5] A se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, op. cit., vol. I, p. 47.

7. Rolul instanțelor judecătorești în executarea silită a titlurilor executorii a fost diminuat în ultimii ani, urmare a intrării în vigoare a Legii nr. 188/2000^[1] prin care funcția de *executor judecătoresc* a fost ridicată la rangul de profesiune liberală de interes public, iar serviciul public de executare a titlurilor executorii a fost externalizat.

Atribuțiile instanțelor judecătorești nu au fost însă întrutotul înlăturate în ceea ce privește procedura de executare silită, chiar dacă, în prezent, în ambianța reglementărilor actuale, executorul judecătoresc este figura centrală a executării silite. Tocmai de aceea, unii autori reputați au subliniat că în ceea ce privește natura juridică a executării silite, latura administrativă precumpănește, fără însă ca această latură să se manifeste în exclusivitate^[2].

Această afirmație este pe deplin valabilă și sub efectul reglementării propuse de Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă^[3], intrată în vigoare într-o manieră destul de precipitată la data de 15 februarie 2013^[4], prin care, nu numai că s-a menținut

---

^[1] Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești (M. Of. nr. 559 din 10 noiembrie 2000), republicată cu modificări în M. Of. nr. 738 din 20 octombrie 2011.

^[2] I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, op. cit., vol. III, p. 17.

^[3] Noul Cod de procedură civilă a fost adoptat prin Legea nr. 134/2010 (M. Of. nr. 485 din 15 iulie 2010), suferind anterior intrării sale în vigoare modificări semnificative prin Legea nr. 76/2012, pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012). Legea nr. 134/2010 a fost republicată cu modificările aduse în M. Of. nr. 545 din 3 august 2012. Ulterior republicării, noul cod a mai suferit modificări prin următoarele acte normative: Legea nr. 206/2012, pentru aprobarea O.U.G. nr. 44/2012 privind modificarea art. 81 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru completarea unor acte normative conexe (M. Of. nr. 762 din 13 noiembrie 2012); O.U.G. nr. 4/2013, privind modificarea Legii nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe (M. Of. nr. 68 din 31 ianuarie 2013); Legea nr. 2/2013, privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 89 din 12 februarie 2013); Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante (M. Of. nr. 182 din 2 aprilie 2013).

^[4] Inițial, noul Cod de procedură civilă a fost preconizat a intra în vigoare la data de 1 septembrie 2012, conform art. 81 din Legea nr. 76/2012. Ulterior, acest text de lege a fost modificat prin articolul unic al O.U.G. nr. 44/2012, prin care data intrării în vigoare a fost amânată pentru 1 februarie 2013. În sfârșit,

rolul primordial al executorului judecătoresc în aducerea la îndeplinire silită a obligațiilor cuprinse în titluri executorii, dar putem afirma că poziția acestuia în faza de executare silită a procesului civil a fost reafirmată și consolidată. Un argument în acest sens îl reprezintă extinderea sferei de competență a executorilor judecătorești și asupra executării titlurilor executorii reprezentate de *contractele de credit bancar*, prin efectul art. 623 C. proc. civ.^[1]

Pe de altă parte, jurisprudența CEDO a avut fără îndoială efect asupra legiuitorului național care, în cuprinsul art. 626 C. proc. civ. a consacrat pentru prima dată legislativ *rolul statului în cadrul procedurii de executare silită*. În acest sens, legiuitorul a instituit în sarcina statului obligația principală de a asigura, prin agenții săi – participanți la procedura de executare silită, executarea în mod prompt și efectiv a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii, precum și obligația subsidiară de a repara integral prejudiciul cauzat celor vătămați în cazul unui eventual refuz al agenților statului de a aduce la îndeplinire obligațiile cuprinse în titlul executoriu.

În apropierea datei preconizate, în plină dezbatere privind oportunitatea amânării intrării în vigoare a codului pentru data de 1 iulie 2013 (ținând seama de pretinsa incapacitate a instanțelor de a face față noilor reglementări, dar și din considerente de politică în domeniul învățământului juridic universitar), a fost adoptată O.U.G. nr. 4/2013 prin care s-a stabilit ca dată a intrării în vigoare, data de 15 februarie 2013.

^[1] Conform acestui text de lege „Executarea silită a oricărui titlu executoriu, cu excepția celor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice, se realizează numai de către executorul judecătoresc, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel”. Urmarea firească a acestei dispoziții legale a fost eliminarea din categoria participanților la executarea silită a executorilor bancari, băncile și celelalte unități de credit urmând a apela la serviciile executorilor judecătorești pentru a putea pune în executare titlurile executorii deținute împotriva diverșilor lor debitori. Soluția codului a fost criticată de literatura de specialitate încă înainte de intrarea sa în vigoare, fiind considerată „o idee pripită, chiar anacronică, lipsită de sens și care, prin urmările ei, mai mult încurcă decât descurcă (a se vedea *I. Deleanu*, *Observații generale și speciale cu privire la noul Cod de procedură civilă – Legea nr. 134/2010*, în *Dreptul* nr. 11/2010, p. 38). Autorul a adus argumente de oportunitate, ce țin de logistica specifică și adecvată necesară executării creanțelor bancare, de care dispun executorii bancare, de experiența profesională și specializarea acestora în procedura execuțională a creanțelor bancare, pe care executorul judecătoresc nu o are și nu ar putea să o dobândească într-o perspectivă previzibilă.

Chiar și așa, prin sporirea rolului executorului judecătoresc în cadrul executării silite în ultimii ani, rolul instanței de judecată a rămas unul deosebit de important. O simplă lectură a dispozițiilor legale cuprinse în Cartea a V-a a noului Cod de procedură civilă, ce reglementează procedura de executare silită, relevă cinci categorii de intervenții ale instanței de judecată în cadrul executării silite și care se traduc prin:

a) măsuri de autorizare (de exemplu, încuviințarea executării silite, autorizarea intrării în încăperile ce reprezintă domiciliul, reședința sau sediul unei terțe persoane, atunci când titlul executoriu este constituit dintr-un alt înscris decât o hotărâre judecătorească, încuviințează executarea silită în alte ore decât cele prevăzute de lege etc.);

b) măsuri de oportunitate (suspendarea executării silite, evacuarea debitorului din spațiul urmărit silit, înlocuirea executorului judecătoresc la cererea creditorului, dispunerea restrângerii executării silite la cererea debitorului etc.);

c) măsuri de sancționare (constatarea perimării executării silite, aplicarea unor amenzi judiciare, decăderea debitorului din beneficiul termenului de plată etc.);

d) statuări în legalitate asupra actelor de executare silită (în cazul soluționării contestației la executarea silită);

e) statuări în interpretare (în cazul contestației la executare în care se solicită lămurirea înțeleșului, întinderii sau aplicării titlului executor).

8. Instanța de judecată, generic denumită *instanță de executare* în cadrul procedurii de executare silită^[1], nu intervine însă *ex officio* în cadrul procedurii de executare silită, ci doar la solicitarea organului de executare silită, a procurorului, în cazurile expres prevăzute de lege sau a părții interesate.

Principalul mijloc procedural prin care instanța de executare este chemată să statueze în legalitate sau în interpretare, în cadrul unei proceduri contradictorii, este însă tocmai *contestația la executarea silită*. Contestația la executare este așadar singura cale procesuală din faza de executare silită care declanșează controlul legalității actelor de executare silită sau după caz controlul conformității lor cu conținutul real intrinsec al titlului executoriu.

^[1] În acest sens stau mărturie dispozițiile art. 650 C. proc. civ.

În doctrina mai veche, dezvoltată pe marginea Codului de procedură civilă anterior, instituția „contestației la executarea silită” a fost apreciată a fi importantă, din două puncte de vedere:

– calea contestației la executare este deschisă oricărei persoane care pretinde că a fost lezată în drepturile sale prin acte execuționale ilegale;

– contestația la executare reprezintă modalitatea juridică procesuală ce are menirea de a înlătura orice ilegalitate ce se poate ivi în activitatea de executare silită^[1].

S-a mai arătat că, tocmai pentru înlăturarea neregularităților ce se pot ivi în cadrul executării silite, contestația la executare reprezintă mijlocul procedural prin intermediul căruia, părțile ori terțele persoane interesate prin executare, se pot plânge instanței competente^[2].

În aprecierea noastră, cea mai importantă funcție pe care o are contestația la executare ca instituție procedurală, este aceea de a *declanșa controlul judecătoresc al legalității actelor de executare silită săvârșite în cursul procedurii de executare*, și de a asigura în acest fel *dreptul la un tribunal* în accepțiunea Convenției europene a drepturilor omului și libertăților fundamentale.

Lipsa unei executări voluntare a obligației prevăzute în titlu executoriu din partea debitorului face ca litigiul dintre părți să subziste iar *faza de executare silită* a unui titlu executoriu conținând o obligație civilă se circumscrie conținutului noțiunii de *litigiu privat* ce intră în sfera de aplicare a prevederilor art. 6 alin. (1) din Convenție^[3].

9. Această a doua etapă a procesului civil nu se mai desfășoară sub auspiciile judiciare, având o instanță în rolul de făptuitor de justiție și suveran al procedurii, ci este coordonată și totodată condusă de *executorul judecătoresc* căruia legea îi conferă cele mai multe atribuții în demersul procedural de aducere la îndeplinire a obligațiilor cuprinse în titlul executoriu. Acțiunile acestuia trebuie să fie, în mod obligatoriu, subordonate imperativului respectării legii și principiului disponibilității, ce rămâne în continuare funcțional chiar și în această fază. Oricât de liberală este această profesie, executorul judecătoresc nu reprezintă nici în accepțiunea legii și

^[1] A se vedea V. Negru, D. Radu, *Drept procesual civil*, Ed. Didactică și Pedagogică București, 1927.

^[2] A se vedea D.C. Tudurache, *Contestația la executare*, ed. a 2-a revizuită, Ed. Hamangiu 2009, p. 16.

^[3] A se vedea, în acest sens, C. Bârsan, *op. cit.*, p. 410.

nici în accepțiunea art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului o garanție de independență și imparțialitate, astfel că, în mod firesc, actele de procedură întocmite de acesta se bucură doar de o prezumție de legalitate, ce poate fi însă răsturnată prin proba contrară. Această probă contrară, privind nelegalitatea ori neconformitatea actelor de executare silită cu titlul executoriu se poate realiza în fața instanței de judecată, prin intermediul *contestației la executarea silită* ce constituie așadar acel mijloc procesual care asigură controlul judecătoresc al actelor de executare silită, ori a refuzului executorului de a îndeplini un act de executare silită, de către instanța de judecată competentă privită ca tribunal stabilit prin lege, independent și imparțial ce satisface cerințele Convenției din perspectiva dreptului la un proces echitabil.

Prin urmare, din perspectiva principiilor consacrate de Convenția europeană a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, contestația la executarea silită reprezintă *mijlocul procesual prin care părțile raportului execuțional au deschisă calea la o instanță independentă și imparțială*, instituită de lege și care să poată statua asupra pretinselor încălcări ale drepturilor sau obligațiilor lor cu caracter civil în cursul desfășurării procedurii preponderent administrative a executării silite.

Din perspectiva naturii juridice a executării silite, contestația la executare reprezintă *instrumentul procedural ce conferă acestei faze a procesului civil și o trăsătură jurisdicțională*, alături de caracterul preponderent administrativ, deoarece provoacă, de fiecare dată, un litigiu dedus în fața instanței competente, în legătură cu executarea silită însăși ori cu un act de procedură specific executării silite, chiar și atunci când acest act de procedură îmbracă forma refuzului executorului judecătoresc de a efectua o executare silită ori de a îndeplini un anumit act de executare.